

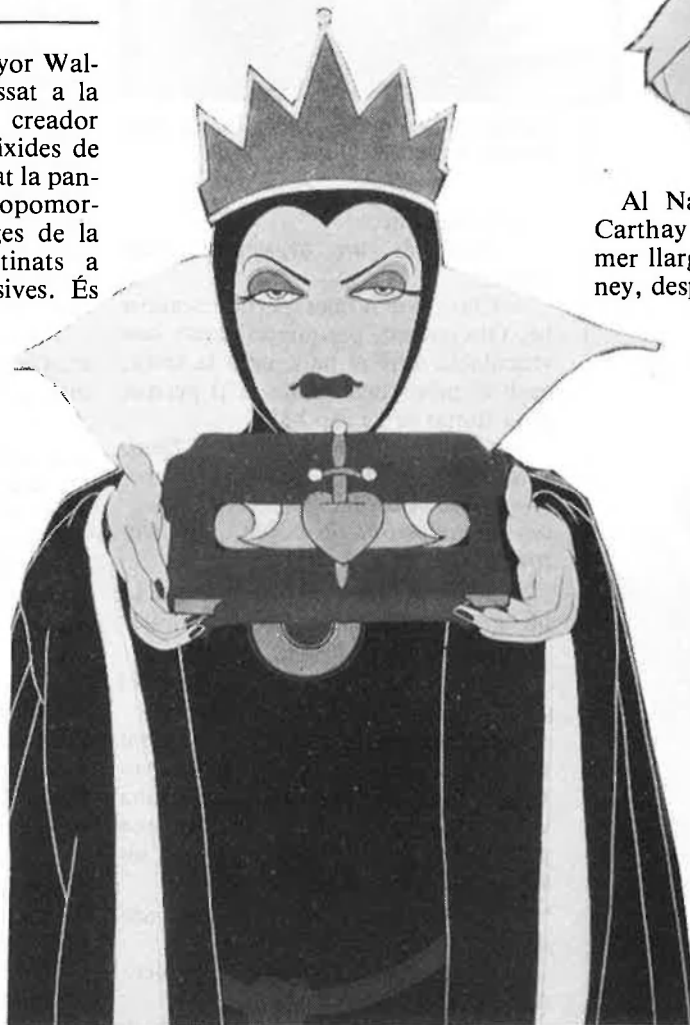
Bruixes, fades i perverses

Són les eternes perdedores, les altres heroïnes de l'Univers Disneyà. Marginades de les celebracions commemoratives i dels llibres d'honor, sense elles Disneyland restaria incompleta.

Carles Gàmez

El mag de Burbank, el senyor Walter Elias Disney, ha passat a la història del cinema com el creador d'una de les sagues més reeixides de dibuixos animats que ha donat la pantalla. Un món d'éssers antropomorfitzats i de grans personatges de la rondallística universal, destinats a captivar generacions successives. És ben cert, també, que al costat d'aquests models de bones virtuts i entranyables sentiments, malgrat el comportament sempre aïllat d'alguns dels seus membres (com l'histèric i libidinós ànec Donald) hi ha tota una galeria de personatges, antagonistes estètics i ètics dels herois i heroïnes de torn, el poder de seducció dels quals ha arribat a trencar la barrera d'aïllament a què havien restat sotmesos.

Excomunicats de la terra promesa o Disneyland, copada per Mickey i els seus amics, avui els seus «defectes» ens semblen entranyablement humans: la gelosia de la Madrastra de Blancaneu no és més que la voluntat de lluitar contra el pas del temps i l'eclipsament de la bellesa; segurament, si en aquella època hi hagués hagut cirurgia estètica, el conte hauria tingut un altre final. El col·leccionisme i l'acaparament de pells canines per part de Cruella de Vil, encara que mereix el nostre reprovament per una suau educació ecològica, no deixa de ser un costum social, habitual i practicat per gent del seu estil de vida. I com no comprendre la desil·lusió de la fada Malèfica, que veu negada la seua en-



trada al festeig reial, mentre són invitades tota una cort de fades foques, amb pinta de cuineres?

Al costat de Blancaneu, la Bella Dorment, la Ventafocs o Peter Pan, figures com la Reina Grimilda, el Capità Ganxo, Cruella de Vil, Malèfica, etc., resten com a grans fites de la seua producció animada, tant a nivell de creació com a prototipus humans d'un món on la maldat és més seductora i atractiva...



Al Nadal de 1937 s'estrenava al Carthay Circle de Hollywood el primer llarg-metratge de la *factory* Disney, després del preludi que havia suposat el film *Els tres garxins*. Disney iniciava el seu cicle de «Grans Pel·lícules», que seria continuat a la seua mort (en 1967) pels seus col·laboradors. Blancaneu suposava, també, la seua incursió en el món de la literatura infantil tradicional, que alternaria amb les figures de la casa. Aquest tipus de literatura li proporcionava abundants elements per desenvolupar els seus propis mitjans expressius i estilístics.

Si per al personatge de Blancaneu es va tenir en compte la figura de l'actriu Janet Gaynor, voltada d'una cort de gnoms, síntesi de vituts i petits vicis i que acabarien convertint-se en autèntics protagonistes del film, la figura de la reina, antagonista i madrastra de la malaurada princesa, es convertia en una barreja de Lady Macbeth i el llop ferotge.

Possiblement, de totes les malèvols Disney ha estat la més «glamourosa» malgrat la seua figura tenebrosa. Bella i freda, amb un *look* un tant *deco* (donat per l'època de realització), la perversa reina s'erigeix com a precursora de les heroïnes malvades del còmic futur. Enfront de l'asexuada

Blancaneu, se'ns apareix com una de les figures més sexis eixides del pinzell disneyià. La seua reconversió en forma de bruixa tradicional, una operació de *make-up* que prefigura el cinema de terror dels anys vuitanta, constituïa una de les seqüències més terrorífiques de la història del cinema. Potser, si no hagués acabat tan tràgicament, s'hauria convertit en una de les gran heroïnes dolentes del cinema negre americà, al costat de les Mary Astor, Gloria Grahame, Barbara Stanwick, etc.

En 1950 Disney torna a introduir-se en el món del germans Grimm, adaptant la faula de la Ventafocs. Enmig d'una cort centreuropea i neogòtica,

amb una Ventafocs eixida de les pàgines del *Readers Digest*, Disney estableix una galeria de personatges, on destaquen, d'una banda, els realitzats amb un tractament naturalista: la Ventafocs, la seua madrastra, i el príncep; i, de l'altra, amb un to més caricaturesc, les seues germanastres, la fada padrina, el rei i el duc. Al seu costat, el grup capitanejat per l'esplèndid malvat, el gat Lucifer, completen perfectament la galeria de personatges.

En aquesta ocasió no apareix cap figura de poders diabòlics. Tanmateix, la madrastra de la pobra Ventafocs constitueix un altre bon exemple de les dolentes Disney. Amb el seu as-

pecte inquietant, revestida de gran dama, una espècie d'Agnes Moorehead en banda animada, no escatimarà cap mitjà per emparentar amb la casa reial. Fins i tot arribarà a induir a l'automutilació les seues filles (detall, d'altra banda, estalviat per Walt Disney).

Mentre la reina de cors d'*Alicia en terra de meravelles* apareix amb les formes d'un goril·la transvestit, acompanyada de l'esquifit rei, una parella plena de connotacions equívokes, Campaneta, la fada companya de Peter Pan, encara que no pertanyia pròpiament al grup de les «grans malvades», restarà com una heroïna atípica en l'univers disneyià. Malgrat la seua gelosia sexual, desfermada amb l'arribada de la victoriana i maternal Wendy, Campaneta se'ns presenta com una *nimfette* independent, que hauria fet les delícies del professor Humbert-Humbert i dels espectadors del Radio City Music Hall.

El 1959 Disney tornava a les fantasies dels germans Grimm de la mà de *La Bella Dorment*. El film fou concebut com el «major espectacle» de dibuixos animats de la posguerra. Ambientada en un luxós Renaixement, aquesta història de fades i princeses marcaria el punt final per a aquesta classe d'arguments. Disney s'adonava que els gustos de la gent no caminaven per la banda de les faules fantàstiques, sinó pel camí assenyalat per *La Dama i el Vagabund*. La fada Malèfica significaria el màxim punt d'inflexió en la galeria de malvades disneyianes. D'aspecte electrizant i diabòlic, la seua estètica influirà decisivament en la generació *punk* dels vuitanta: des de Nina Hagen fins a Siouxsie.

Finalment, el 1961, els estudis Disney, creaven, possiblement, la malvada més original de la posguerra: Cruella de Vil. Als vint-i-cinc anys del seu naixement, resta avui com la figura moderna per excel·lència de la galeria Disney, si deixem les figures de Mickey i Donald, que han hagut de patir successives remodelacions per adaptar-se a les seues èpoques respectives. Cruella de Vil, creada per Marc Davis, perdura, amb el seu *glamour* sofisticat i decadent. Personatge del món de la *fashion*, les seues irrupcions en escena eclipsaven d'immediat la resta dels protagonistes de la faula canina. La seua irrefrenable vocació per col·leccionar tota classe de pells la durà a la perdició final.

Amb tot, li cap l'honor d'haver servit com a model estètic a figures tan significatives en els anys vuitanta com Grace Jones o la mexicana Alaska. □



A l'esquerra, dalt, Campaneta, una fada sexy i independent; baix, la reina Grimilda, entre Lady Macbeth i «femme fatale». A la dreta, dalt, Cruella de Vil, diabòlica i sofisticada; baix, Malèfica i La Bella Dorment.

